

Tillsyns- och föreskriftsrådets avsiktsförklaring rörande uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen

Tillsyns- och föreskriftsrådet avser:

- att härmed understryka vikten av att alla centrala och regionala tillsynsvägledande myndigheter bedriver en *regelbunden* och *metodisk* uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen.
- att samordna myndigheternas uppföljning och utvärdering. Därmed bidrar ToFR till att ge en heltäckande bild av hur den operativa miljöbalkstillsynen fungerar i landet och till att minska belastningen för de operativa tillsynsmyndigheterna.
- att ge information i seminarieform angående hur uppföljning och utvärdering kan bedrivas
- att utveckla vad god tillsynsvägledning är vilket inkluderar uppföljning och utvärdering som en viktig del.
- att fortsätta verka för att förbättra den regionala och nationella uppföljningen och utvärderingen av miljöbalkstillsynen genom att verka för samsyn mellan de tillsynsvägledande myndigheterna.

Bakgrund

Att följa upp och utvärdera kommunernas operativa tillsyn enligt miljöbalken är en uppgift för både de centrala myndigheterna och länsstyrelserna. Detta följer av tillsynsförordningen och är en del av ansvaret att tillsynsvägleda.

De flesta länsstyrelser genomför uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen, ofta genom en likartad modell s.k. kommunbesök. Även de centrala vägledningsmyndigheterna har utfört ett flertal uppföljningar och utvärderingar. Erfarenheterna från dessa insatser visar att det är svårt att få en helhetsbild av hur miljöbalkstillsynen fungerar i hela landet. Detta framgår bl.a. av Socialstyrelsens intervjuundersökning¹ och Utvärdering av tillsynsvägledning avseende Miljöbalken² som gjorts på ToFRs uppdrag. Det visar sig också att samverkan mellan de centrala myndigheterna behöver utvecklas när det gäller tillsynsvägledning.

En förutsättning för att kunna samverka är att det finns en samsyn både kring uppdraget - uppföljning och utvärdering - och hur det genomförs. En kontinuerlig och samordnad tillsynsvägledning, med avseende på uppföljning och utvärdering, på regional och central nivå är avgörande för att få en nationell och heltäckande bild av hur miljöbalkstillsynen fungerar.

Syfte

Det grundläggande syftet med att följa upp och utvärdera är att studera graden av överensstämmelse mellan lagstiftning, arbetssätt, planerade åtgärder och dokumentation (revision). Resultaten bör användas för att utveckla både det operativa tillsynsarbetet och arbetet med tillsynsvägledning, dvs att främja den operativa tillsynen..

En viktig gemensam bas i uppföljningen och utvärderingen är att se i vilken mån tillsynsmyndigheterna lever upp till kraven i 7 § förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken och om tillsynen bedrivs i enlighet med de prioriteringar som den ansvariga nämnden beslutat.

---

¹ Länsstyrelsernas kommunbesök enligt miljöbalken – en intervjuundersökning, Socialstyrelsen 2007

² Utvärdering av tillsynsvägledningen avseende Miljöbalken, Tillsyns- och föreskriftsrådet, 2007

Bilaga 1

Bakgrund om tillsynsvägledning

Tillsynsvägledning enligt miljöbalken

Tillsynsvägledning innebär att länsstyrelsen respektive övriga statliga myndigheter med tillsynsansvar enligt miljöbalken ska,

- ge stöd och råd till operativa tillsynsmyndigheter,
- samordna den operativa tillsynen i länen/landet,
- följa upp och utvärdera den operativa tillsynen i länets kommuner/landet.

Uppföljning och utvärdering idag

Länsstyrelserna

Länsstyrelsernas tillsynsvägledande ansvar inom respektive län är parallellt med de centrala myndigheternas. Detta gäller även uppföljning och utvärdering. Idag genomför de allra flesta länsstyrelser uppföljningar och utvärderingar av miljöbalkstillsynen, de flesta gör detta genom en likartad modell s.k. kommunbesök. Men det finns några län som ännu inte har påbörjat denna form av UU. Fler län har genomfört kommunbesök mer än en gång (per kommun). Det pågår också utvecklingsarbete, i syfte att utforma en arbetsmetod som är långsiktig och resurseffektiv.

Centrala myndigheter

Ett flertal uppföljningar och utvärderingar har genomförts av de centrala vägledningsmyndigheterna. Naturvårdsverket, Räddningsverket, Kemikalieinspektionen och Socialstyrelsen har redovisat projekt som rör uppföljning och utvärdering till kansliet.

(enligt redovisning från 2007-11-05)

Tillsyns- och föreskriftsrådet

Tillsyns- och föreskriftsrådet (ToFR) är ett samråds- och samverkansorgan för myndigheternas arbete i frågor som rör tillsyn och föreskrifter enligt miljöbalken. I rådet ingår företrädare för Naturvårdsverket, Socialstyrelsen, Boverket, Statens jordbruksverk, Statens livsmedelsverk, Läkemiddelsverket, Arbetsmiljöverket, Fiskeriverket, Kemikalieinspektionen, Skogsstyrelsen, Generalläkaren, Räddningsverket, Statens Strålskyddsinstitut, länsstyrelserna och Sveriges kommuner och landsting.

Exempel på gemensamma uppföljnings- och utvärderingsinsatser som har genomförts i ToFRs-regi

- Enkät till samtliga operativa tillsynsmyndigheter genomfördes 2001 och 2005
- Erfarenheter från länsstyrelsernas tillsynsvägledning, Med fokus på uppföljning och utvärdering av operativ tillsyn. Stockholm: Tillsyns- och föreskriftsrådet; 2005.
- Kartläggning av tillsynsvägledningsarbetet. Stockholm: Tillsyns- och föreskriftsrådet; 2006.
- Hur fungerar tillsynsvägledningen, Faugert & Co. 2007

Vad är uppföljning och utvärdering?

I Naturvårdsverkets rapport, Utvärdering steg för steg, beskrivs uppföljning och utvärdering på följande sätt. Att utvärdera innebär att beskriva, förklara, värdera och föreslå åtgärder utifrån systematiskt insamlade data. Det är motiverat att utvärdera om vi bedömer att utvärderingen kan ge önskad kunskap och främja tillsynsarbetet.

Innan man startar en utvärdering bör man klargöra:

- vad utvärderingen ska användas till,
- om den ligger rätt i tiden,
- om utvärderingen gäller en väsentlig fråga,
- om vi får ökad kunskap och om miljöarbetet främjas, och
- om den går att genomföra.

Uppföljning är detsamma som att samla data och beskriva ett händelseförlopp eller en situation. Ofta behövs både kvantitativa och kvalitativa data. Statistik, enkäter och intervjuer är exempel på datakällor.

Utvärdering är ett vidsträckt begrepp som kan stå för allt från kommenterade sammanställningar av data till djuplodade analyser och bedömningar. En utvärdering ska svara på frågan, *Hur gick det och varför?*

En utvärdering,

- beskriver och förklarar ett sammanhang eller en insats,
- värderar och analyserar utifrån tydligt fastställda kriterier, och
- kan också lämna förslag till förändring och förbättring utifrån analysen.

Både uppföljning och utvärdering kräver att man arbetar systematiskt. Ofta utarbetas en beskrivningsmodell – en karta att gå efter – när utvärderingen planeras. Utvärderingar kan bl.a. ge svar på frågor om måluppfyllelse, nytta, kostnader, effektivitet och kvalitet. Syftet med utvärderingen kan vara kontrollerande eller lärande.

Vad ska följas upp och utvärderas?

Enligt 26 kap.1 § skall tillsynen säkerställa syftet med balken och föreskrifter som meddelats med stöd av den. Tillsynsmyndigheten skall kontrollera efterlevnaden och vidta de åtgärder som behövs. Tillsynsmyndigheten skall dessutom genom rådgivning, information och liknande verksamhet skapa förutsättningar för att balken ändamål tillgodoses.

I förordning (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken preciseras inte vad som ska följas upp och utvärderas när det gäller den operativa tillsynsverksamheten. Det framgår inte heller hur ofta detta bör ske. Den tillsynsvägledande myndigheten har möjlighet att i sin vägledande roll ha synpunkter på och föra en dialog med enskilda tillsynsmyndigheter i sådana frågor. Några möjligheter att rättsligen tvinga en kommun till rättelse finns dock inte.